

CATALOGUE RAISONNÉ DE L'ŒUVRE DE

FIKRET MOUALLA



Catalogue critique par Marc Ottavi et Kerem Topuz

TOME I

CATALOGUE RAISONNÉ DE L'ŒUVRE DE

Fikret MOUALLA

1903 – 1967

Catalogue critique par Marc Ottavi et Kerem Topuz

TOME I



Kerem Topuz

Interprète de conférence accrédité par les institutions européennes et les ministères, il travaille dans le cadre général des relations franco-turques. Il s'intéresse depuis plus de 30 ans aux artistes turcs de l'École de Paris et plus particulièrement à Fikret Moualla et a publié plusieurs livres, consacrés entre autres à Moualla, Ferit İscan ou encore à la collection Onger.

Avrupa Birliđi kurumları ve bakanlıklarca tasdikli Konferans çevirmeni olarak çalışan Kerem Topuz, genel anlamda Fransız-Türk ilişkileri çerçevesinde görev almaktadır. Öte yandan, 30 küsur yıldır, Fikret Mualla başta olmak üzere Paris Ekolü Türk sanatçılarına ilgi duymakta, Fikret Mualla, Ferit İscan, Dr Onger koleksiyonuyla ilgili kitaplar yayınlamıştır.

Marc Ottavi

Marc Ottavi est expert en tableaux près les ventes publiques depuis plus de 25 ans. Passionné par Fikret Moualla, il a participé en 2001 à la vente de la collection Garrigou qui comprenait pas moins de 100 œuvres de cet artiste. Bien avant cette date il a trié, répertorié et archivé les tableaux de ce peintre bohème et talentueux dont la production dispersée se doit d'être réunie et reconnue.

Marc Ottavi, 25 küsur yıldır Fransa'daki müzayelerde modern ve çağdaş resim uzmanı olarak yer almaktadır. Fikret Mualla'ya uzun süredir büyük ilgi duyan Ottavi, bu sanatçının 100 kadar eserini içeren Garrigou koleksiyonunun 2001 yılındaki satışını düzenlemiş, daha öncelerden de, eserlerinin kayıtları dağınık durumda olan, bir araya getirilip gerektiği gibi tanıtılması gereken bu yetenekli ve bohem sanatçının tablolarını derleyip arşivlemeye başlamıştır.



Préface par Marc Ottavi

« J'aime par dessus tout la liberté »

Cette phrase résonne dans la vie de Fikret Moualla comme dans son œuvre.

Le désir de liberté sera son guide, le faisant abandonner son statut de professeur, quitter la Turquie, voyager en Europe, s'imprégner du monde et par choix comme par désintéret en refuser les contraintes sociales.

Personnalité peu encline à s'adapter et à communiquer, ce solitaire, colérique, asocial, excentrique, hostile à l'autorité, défiant envers la nature humaine paiera le prix de son indépendance, subissant divers internements psychiatriques d'une durée de presque trois ans et une vie matérielle difficile le transportant de garnis en chambres d'hôtel.

Sa personnalité entière, son caractère rétif et son tempérament autant désordonné que généreux ne pourront infléchir un sentiment de persécution à son égard, l'entraînant dans un enfermement intellectuel et une incompréhension de la société.

Portant peu d'intérêt aux créations artistiques de ses contemporains, l'artiste mélange ses rêves du Bosphore avec l'expressionnisme allemand et l'École de Paris, toutes ces influences révélant au peintre que « la solution au problème de l'art est seulement dans la boîte à couleurs ».¹

Tour à tour sûr de son talent ou suivant l'humeur, empli de mal-être, hostile aux contraintes, vivant au jour le jour, Moualla se promène son carton à dessin rempli de gouaches sous le bras pour tout magasin. Sa propension à brader ses œuvres aux terrasses des bistrotiers découragera tout marchand enthousiaste désireux de le soutenir.

Des galeries renommées, Dina Vierny, Marcel Bernheim, Renou & Poyet tenteront pourtant l'expé-

rience avant de renoncer à exposer cet inclassable, destructeur pour lui-même.

Aucune idéologie dans la peinture de Moualla, aucune cause sociale à défendre, ses sujets sont issus de la vie courante (coiffeur, marché, bistrot...).

L'amateur remarquera que le dessin précis et figuratif du début va peu à peu se simplifier, se synthétiser, s'épurer en un langage pictural où le contour et la couleur sont essentiels.

Au fil du temps, hormis quelques essais d'abstraction sans suite, Moualla développera une vision frontale, quasi-statique, sans recherche poussée de perspective, figeant l'instant et excluant toute impression de mouvement car c'est la scène et le spectacle qu'elle compose qui l'intéressent et non ce qui s'y passe.

Par nécessité financière l'artiste travaille chaque jour, l'acte de peindre est quotidien, donnant raison à Dali pour qui « il n'y a pas de chef-d'œuvre paresseux ».

Ce que Moualla définit comme une « régression » de sa peinture est en fait le fruit de son travail et le développement inné d'une expression spontanée, intuitive, poétique, épurée, réduite à l'essentiel pour offrir au contemplateur un choc visuel.

Sur une combinaison de couleurs simplifiées l'artiste ordonne du bout de son pinceau des traits courts, hachurés, se superposant les uns aux autres, formant des contours de forme incertaine. C'est toute la science de cet enfant naïf que cet assemblage hétéroclite entre le fond, la forme, les traits, les couleurs puisse s'assembler en un mariage improbable mais heureux. Bravo l'artiste !

Marc Ottavi

“Herşeyden öte özgürlüğü seviyorum”

Bu cümle, Fikret Muallâ Saygı'nın hem yaşamında hem de eserlerinde yankılanıyor sanki...

Bu özgürlük arzusunu kendi kılavuzu yapan Mualla, resim hocalığını bırakıp Türkiye'den ayrılacak, Avrupa'yı gezerek dünyadan döllenecek, hem ilgisiz kaldığı için hem de kişisel seçimi nedeniyle toplumun sosyal baskı ve kıstaslarını reddedecektir.

Mualla, uyum sağlamak ve iletişim kurmakta zorlanan yönleriyle ile yalnız, öfkeli, asosyal, bazen uçuk, otoriyete alerjik, insan tabiatına başkaldıran bir kişilik haline gelecek, bu bağımsızlığının bedelini ise, çeşitli akıl hastanelerinde toplam üç yıla yakın bir süre kalarak, veya hayatı boyunca son derece güç maddi koşullar altında, küçücük atölyelerde veya otel odalarında yaşayarak ağır ödeyecektir.

Ödün vermeyen kişiliği, dik ve inatçı karakteri, ve cömert olduğu kadar düzensiz olan mizacı, sürekli hissettiği zulmedilme duygusunu hafifletemeyecek, entelektüel açıdan içine kapanmasına ve toplumu anlayamamasına itecektir.

Çağdaşlarının sanatsal çalışmaların pek ilgi duymayan Mualla, İstanbul hayallerini Alman dışavurumculuğu ve Paris Ekolüyle harmanlayacak, tüm bu etkilenmelerin karışımıyla da, “sanat sorununa çözümün sadece ve sadece palettteki renkler olduğunu” kavrayacaktır.¹

Bazen kendi yeteneğinden son derece emin, kimi zaman da kendini rahat hissetmeyen, zorlamalara başkaldıran, güne gününe yaşayan Mualla, kolunun altında yegane sermayesi olarak guvaşlarla doldurduğu tek bir desen kartonuyla gezinir. Herhangi bir kahvenin barı veya terasında eserlerini iki buçuk paraya vermeye yatkın olması, Mualla'yı gerçek anlamda desteklemek isteyen tüm sanat tacirlerini kendisinden soğutacaktır.

Dina Vierny, Marcel Berhheim, Renou & Poyet gibi

ünlüler galeriler Mualla'yı lanse etmeye çalışacaksa da, eninde sonunda, hiçbir sınıflandırmaya uymayan, kendi kendini imha etmeye eğilimli olan Mualla'yı sürekli biçimde sergilemekten vazgeçeceklerdir.

Mualla'nın resminde herhangi bir ideoloji, savunulan herhangi bir toplumsal dava bulunmaz. Konularını, günlük hayattan alır (kuaförler, pazarlar, kahveler...).

Mualla'yı tanıyanların gözlemlemiş olacakları gibi, ilk dönemindeki kesin ve figüratif çizgiler yavaş yavaş yalınlaşıp sentetik hale gelecek, kontur ve rengin esas olduğu bir resim dili şeklinde duruluk kazanacaktır.

Mualla, zaman içerisinde, devamı olmayan birkaç soyut deneme dışında, ayrıntılı bir perspektif arayışı içermeyen, neredeyse duruk sayılabilecek direkt bir vizyon geliştirecek, konu edindiği anı dondurmaya yönelerek hareket hissini dışlayacaktır. Mualla'nın ilgisini çeken, sahnenin içerisinde meydana gelenler değil, sahnenin tümü ve oluşturduğu görüntüdür.

Sanatçı, maddi ihtiyaç nedeniyle her gün çalışacak, resim yapma eylemini hergün tekrarlayacak, Salvador Dali'nin “tembel başeser yoktur” deyimini bir nevi geçerli kılmış olacaktır.

Mualla'nın kendi resminin “gerilemesi” olarak nitelediği şey, aslında çalışmasının meyvesi olup, resmini seyredecek olana görsel bir şok verebilmek için asgariye indirgenen, kendiliğinden oluşan, içgüdüsel, şiirsel ve duru bir ifadenin doğal gelişimidir.

Mualla, temel renkleri bir arada kullanarak, fırçasının ucuyla, birbiriyle örtüşen kısa, kesik kesik çizgileri düzenlemekte, şekilleri belirsiz konturlar oluşturmaktadır. Fon, şekil, çizgiler ve renklerin, uyuması olanaksız gibi görünse de sonunda mutlu bir birliktelik haline gelmesi bu naif kişiliğin sanat bilmindeki sırdır. Bravo Mualla!

Marc Ottavi